

Zondag 25 oktober 2020 - Op de puinhopen bouwen

Lezing: Ezra 1 en Ezra 3 : 1 – 6

We leven in onrustige tijden. Soms lijkt er niets aan de hand te zijn, maar de nieuwsberichten en de mondkapjes in het straatbeeld vertellen een ander verhaal. Ook dat we hier maar met een klein aantal mensen kunnen zijn en de anderen mee luisteren of meekijken, dat we afstand moeten bewaren, dat alles maakt dat we ons kwetsbaar voelen. Ik vermoed dat de meesten van ons ondertussen wel wisten dat het leven niet maakbaar is, maar de angst slaat ons zo nu en dan om het hart als we ons realiseren hoe kwetsbaar het leven is.

Wat doe je dan? Laat je je leiden door angst en word je heel voorzichtig? Of denk je, na mij de zondvloed, en kies je voor een roekeloze levenshouding? Waarschijnlijk kiezen de meesten van ons voor een soort tussenhouding. Doen wat kan, maar wel voorzichtig. Deze tijd vraagt om creativiteit en vooral om onze ogen niet te sluiten voor wat er verder om ons heen gebeurt.

Soms is het lastig om duidelijke antwoorden te geven, soms ook niet. Wat ik in ieder geval merk bij mezelf en in mijn omgeving een zekere vermoeidheid. Hoe moeten we verder? Hoe zullen we kerst vieren? En wanneer kunnen we elkaar weer ontmoeten. Tegelijkertijd ervaar ik dat het goed is om je vast te houden aan de kleine regelmaat en rituelen.

Dus toch maar met elkaar in de kerk zijn of om tien voor tien de kerkradio of internet aanzetten en de bijbel openslaan en luisteren naar wat de lezing ons te zeggen heeft, vandaag uit het boek Ezra.

Over hoe de herbouw van een verwoeste tempel mensen moed en kracht geeft voor de toekomst. Zo begint het verhaal bij Ezra. De ballingen wordt opgedragen terug te gaan naar Jeruzalem en daar de tempel te herbouwen. Ik vermoed dat ze hun oren amper konden geloven. De machtigste man op aarde geeft de opdracht terug naar huis te gaan en daar het centrum van hun geloofsleven opnieuw te gaan bouwen. Grappig daarbij is natuurlijk dat Cyrus dat niet zelf heeft bedacht, maar handelt in opdracht van de God van Israël. De bijbelschrijvers zijn daar duidelijk in, slechts Eén heeft het echt voor het zeggen en dat is de Eeuwige. Het moge duidelijk zijn dat Hij de uiteindelijk opdrachtgever is en zo gaan ze op pad. Ze krijgen de geroofde tempelschatten mee en nog wat extra goud en zilver van de omstanders. Het lijkt de uittocht uit Egypte wel. Opnieuw gaat het leven beginnen na een lange tijd van onderdrukking en vervreemding. Maar de goede hoorder weet dat de uittocht uit Egypte werd gevolgd door een woestijnperiode. Na alles wat er is gebeurd kun je niet zomaar het leven weer oppakken, al is dat misschien wel wat je het allerliefste wil.

In de zevende maand, de maand waarin de grote feesten worden gevierd, begint men heel voorzichtig met de herbouw van de tempel. Onder de blote hemel wordt het altaar als eerste weer opgericht. Een plek om samen te komen, om de offers te brengen en de feesten te vieren. Te midden van de achterblijvers die de ballingen met argusogen bekijken, wordt er op primitieve wijze een tempeltje opgericht. Hier kunnen ze bij elkaar komen, hier kunnen ze beginnen met de wederopbouw.

Bijna aandoenlijk klein is dit moment. Het eerste feest dat wordt gevierd is het Loofhuttenfeest. Het feest dat in herinnering brengt hoe het volk 40 jaar in de woestijn leefde alvorens het beloofde land binnen te gaan. Het feest dat je viert door een primitief onderkomen te bouwen van bladeren, waardoor je de hemel kunt zien.

Dat feest hoort van oudsher bij de inwijding van de tempel. Tegelijkertijd verbeeldt het feest met al die hutjes van bladeren, dat elke vaste plek van mensen maar tijdelijk is. Dit feest herinnert ons eraan dat het leven een levenstocht is. En dat God niet vast te leggen is op een vaste plaats. God laat zich overal vinden.

Daarmee stelt Ezra ons misschien wel voor de vraag: wat is het belang van een vaste plek en van een gebouw? Als de kerk nu niet zou bestaan, dit gebouw en deze gemeente er niet zouden zijn, zouden we er dan aan beginnen? En hoé zouden we er aan beginnen?

In deze coronatijd kunnen we tot de ontdekking komen hoe belangrijk een kerkgebouw voor ons is. Maar het kan zijn dat we ervaren dat ons geloof prima zonder zo'n vaste plek kan. Dat thuis vieren, in ons eigen hutje, om in de beeldspraak te blijven, net zo goed kan. Of we ontdekken dat we juist hevig verlangen om in de kerk te zijn en dat we die plek nodig hebben.

Om als gemeente bij elkaar te komen, te zingen, elkaar te horen en zien, samen een gemeentezondag vieren, dat is wat een gebouw mogelijk maakt.

En het is de plek waar we met onze levensvragen bezig zijn, vragen die je elders niet zo makkelijk kunt stellen. Hier mag je verdrietig zijn en kun je troost vinden. Hier kun je je bezinnen en lukt het om samen met geloof bezig te zijn, iets wat in je eentje soms lastig is. Hier kunnen we ons als gemeenschap inzetten voor een ander.

Naar wat ik her en der lees en hoor zijn er in de kerk heel wat mensen, collega's ook, die bang zijn dat de kerk door deze tijd van verminderde kerkgang zal gaan verdwijnen. Dat mensen ontdekken dat ze wel zonder kerk kunnen en dat de kerken dus hun bestaansrecht verliezen.

Ik ben daar niet zo bang voor. Want nooit zal alles verdwijnen.

Kijk naar de ballingen, ze beginnen na 50 jaar opnieuw met wat er nog is aan fundament van de tempel en met wat ze nog over hebben van vroeger tijden; een priestergeslacht, de gouden en zilveren voorwerpen uit de verwoeste tempel, de voorschriften van Mozes.

Ze beginnen opnieuw, maar niet uit het niets.

Sterker nog, misschien hebben ze dóór hun ballingschap wel scherper door wát het is dat ze weer op willen bouwen.

Zo hoop ik dat we in deze tijd waarin we niet meer vanzelfsprekend bij elkaar komen in de kerk, ook kunnen ontdekken wat we in deze tijd van ontheemd en vervreemd zijn, thuis aan geloofsvormen in ere blijven houden, welke oude schatten we koesteren en wat we weer willen oppakken als het kan.

De ballingen weten wat hen te doen staat: die tempel voor God weer opbouwen in Jeruzalem. Hun geloof krijgt weer voet aan de grond op die plek.

Tegelijk komt de zekerheid die deze plek hun verschaft door het Loofhuttenfeest meteen weer in het licht te staan van de voorlopigheid. Niets is vanzelfsprekend. Leven met God betekent dat je, of je nu in ballingschap leeft of bent op de plek waar God woning vindt, dat je leeft met de verwachting dat wij eens terecht zullen komen.

Levend in onrustige tijden is er kracht te vinden in trouw aan de traditie. Om, zelfs in de woestijn, onder de sterrenhemel, de verhalen van bevrijding te blijven vertellen, je feesten te vieren, al moet het wat eenvoudiger dan je gewend was. Er wordt weer geofferd op het altaar en gebouwd op de puinhopen. De wetten van Mozes worden geëerbiedigd. Er wordt gedaan wat al eeuwen eerder was gedaan. Liturgie gevierd. Op de puinhopen, in moeilijke omstandigheden en bewust van je kwetsbaarheid zit er kracht in de aloude rituelen. Blijkt er ondanks tegenstand, teleurstelling en moeite, toch weer een klein begin van toekomst mogelijk te zijn.

Er is veel dat ons onrustig maakt. Het leven lijkt soms inderdaad op een woestijn, een onherbergzame plek waar je amper beschutting kunt vinden. Toch is daarmee het laatste woord niet gezegd, want daar op de puinhopen van wat was, wordt in alle kwetsbaarheid het leven gevierd.

Wat moet het een bijzonder Loofhuttenfeest zijn geweest, daar op de gesloopte resten van de oude tempel, met kwetsbare mensen, die hun vertrouwen stelden op de God, die met hen meereisde naar Babel en weer terug.

Die bleef, ook toen alle vastigheid uit handen was geslagen. Ze kenden de verhalen nog over een tocht door de woestijn, over dromen van een beloofd land en nu, op de resten van het verleden, kunnen die verhalen weer worden geleefd.

Het leven is niet maakbaar, soms zijn we kwetsbaar en weerloos door wat ons overkomt aan verdriet en pijn.

We kunnen het echter niet laten om daaraan toe te voegen...en toch...en toch wordt op het puin van het verdriet weer gebouwd, nog onaf en kwetsbaar, klein en schijnbaar onbelangrijk.

En toch... dromen we van een wereld waar mensen tot bloei komen, waar het goed toeven is, waar niemand op de vlucht slaat, waar er met elkaar wordt gegeten en gedronken, waar geen mens verloren gaat.

Als God ons thuisbrengt.....

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk

ds. Hillegonda Ploeger